

УДК 378: 63.007.2

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ АГРАРНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ФРАНЦІЇ

Т.Д. Ищенко

професор кафедри методики навчання,
Національний університет біоресурсів та природокористування України
e-mail: tdi83ua@gmail.com

Н.А. Рудницька

викладач кафедри іноземної філології і перекладу,
Національний університет біоресурсів та природокористування України
e-mail: nathalie.nauu@gmail.com

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В СИСТЕМЕ АГРАРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ С УЧЕТОМ ОПЫТА ФРАНЦИИ

Т.Д. Ищенко

профессор кафедры методики обучения,
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Н.А. Рудныцкая

преподаватель кафедры иностранной филологии и перевода,
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

INNOVATIVE PROCESSES IN THE SYSTEM OF AGRICULTURAL EDUCATION IN UKRAINE, TAKING INTO ACCOUNT THE FRENCH EXPERIENCE

T. Ishchenko

Professor of the Department of training methods,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

N. Rudnytska

Lecturer, Department of Foreign Languages and Translation,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

У статті досліджено інноваційний характер агроінженерної освіти Франції, розглянуті деякі інноваційні процеси в системі аграрної освіти України з урахуванням французького досвіду підготовки майбутніх фахівців, охарактеризований міждисциплінарний підхід в освітньому змісті та процесі практичної підготовки.

Ключові слова: аграрна освіта; інноваційні процеси; професійна підготовка; компетентності; професіоналізація; альтернативне (дуальне) навчання

В работе исследованы инновационный характер агроинженерного образования Франции, рассмотрены некоторые инновационные процессы в системе аграрного образования Украины с учетом французского опыта подготовки будущих специалистов, охарактеризован междисциплинарный подход в содержании и процессе практической подготовки.

Ключевые слова: аграрное образование; инновационные процессы; профессиональная подготовка; компетентности; профессионализация; альтернативное (дуальное) обучение

The article examines the innovative nature of agro-engineering education in France as well as discusses some of the innovative processes in the educational system of Ukraine taking into account the French experience of training the future specialists. Also is characterized the interdisciplinary approach in the educational content and process of the practical training.

Key words: agricultural education; innovative processes; training; competence; professionalism; alternative (dualine) training

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стрімкі інформаційні, технологічні, економічні, соціальні і політичні зміни у розвитку глобалізованого суспільства призвели до проголошення четвертої промислової революції на щорічному Міжнародному економічному форумі у Давосі [2]. Основними напрямками для сучасного суспільства стане успішний розвиток його у двох аспектах – автоматизації та комунікації.

Цей процес характеризується, з одного боку, загостренням конкуренції на ринках праці та інноваційних технологій, а з іншого – консолідацією міжнародної інтеграції та кооперації.

У таких умовах інноваційний розвиток освіти і суспільства загалом стає визначальним фактором економічного розвитку країни. Формування інноваційного мислення, а також високопрофесійний людський потенціал є пріоритетом номер один кожної держави. При цьому лідерство, яке означає зокрема відповідальність на різних рівнях, конкурентоспроможне у масовому промисловому виробництві в умовах глобальної конкуренції і є найважливішою передумовою для успішних змін та успішних реформ. Як зазначив Станіслав Ніколаєнко, ректор НУБіП України, у світі йде битва за таланти. Основними рушіями розвитку стануть не матеріальні і природні ресурси, а боротьба за здібності, інноваційні ідеї та рішення. При цьому критичною необхідністю є створення наукових парків, стартапів, підтримка дослідницьких університетів [3].

Проблема формування як інноваційної, так і професійної компетентностей майбутніх фахівців аграрного сектору є як ніколи актуальною, особливо на етапі розробки проектів стандартів вищої освіти, врегулювання питань щодо досконалого опанування студентами вищих навчальних закладів як теоретичного матеріалу, так і практичних навичок [1].

Можна констатувати той факт, що, нажаль, вітчизняна система аграрної вищої освіти функціонує відірвано від інтересів роботодавців, сільгоспвиробників, які не залучені до розробки стандартів, навчальних програм, до практичної підготовки та подальшого працевлаштування випускників навчальних закладів.

Мета статті – дослідити інноваційні процеси в системі аграрної освіти України з урахуванням досвіду підготовки фахівців аграрної галузі у Франції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поступово ця проблема починає вирішуватися завдяки впровадженню нових стандартів вищої освіти, які є наступним поколінням стандартів і замінюють собою Галузеві стандарти вищої освіти (ГСВО). Нові стандарти базуються на компетентнісному підході і поділяють філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та міжнародний Проект Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning education Structures in Europe, TUNING [8]).

Усвідомлюючи значення агропромислового виробництва у національній економіці, можна спрогнозувати, що вже через кілька років ринок праці потребуватиме висококваліфікованих фахівців, які володіють навичками підприємництва, фахівців-дослідників, які зможуть враховувати всі фактори впливу на ведення господарства та приймати відповідальні професійні рішення [5].

Розробляючи нові освітні стандарти, було б доцільно врахувати освітянський досвід європейської успішної аграрної країни. Так, у Франції чітко відслідковується тісний взаємозв'язок соціально-економічного розвитку місцевих територій і аграрного сектору країни, його інноваційних показників у сфері «зеленої економіки». Велика частка успіху цих досягнень належить

скоординованій взаємодії і багатофункціональному професійному рівню фермерів, інженерів аграрного профілю, керівників підприємств, науковців, держуправлінців.

Інноваційний характер агроінженерної освіти відображений і в самому понятті "інженер", який відрізняється від традиційного для нас. Сучасний французький інженер – це, насамперед, управлінець у галузі наук про живе або у сфері сільськогосподарського виробництва, переробки чи послуг. Він, безперечно, є відповідальним за розробку і втілення проєктів, пов'язаних з виробництвом, навчанням, технічним супроводом, наукою і дослідництвом, якістю і охороною довкілля [4, 157].

Саме тому вищі інженерні школи аграрного профілю приділяють особливу увагу практичній підготовці своїх студентів з урахуванням реалій сьогодення, а саме жорсткій конкуренції на ринку праці і послуг, якості продукції і життя, відповідальності за ухвалення інженерних рішень перед прийдешніми поколіннями. Система багатовекторних набутих компетентностей інженера – основа розвитку особистості фахівця, його підприємства, регіону, держави, суспільства.

Інноваційною компонентою аграрної освіти України стає дуальна (альтернативна) форма, елементи якої запроваджуються в деяких вишах. Так, наприклад, студенти-агрономи отримують теоретичну підготовку у навчальному закладі, а поглиблюють знання, навички безпосередньо на польових ділянках і підприємствах. При цій формі професійна підготовка базується на синергетиці:

- критичного осмислення теоретичного матеріалу;
- навчанні через досвід і результат професійних дій та рішень проблем при реалізації професійних проєктів;
- навичок командної та індивідуальної роботи задля спільного результату;
- відповідальності при прийнятті рішень.

Майбутні інженери аграрного профілю у Франції є багатопрофільними фахівцями. Вони поєднують системне проєктувальне мислення, глибокі інженерні знання, інноваційну культуру, знання і вміння менеджера проєкту, організатора виробництва в умовах сталого розвитку і фасилітатора міжпрофесійної комунікації.

Система агроінженерної освіти передбачає суттєву фахову підготовку і професійну адаптацію студента вже з моменту вступу до вищої школи. Найважливішим напрямом розвитку інженерної освіти стає органічне залучення майбутніх інженерів до активної професійної діяльності інноваційного характеру, починаючи з навчального модуля «Основи концепції «Від лану до столу», міждисциплінарних практико-орієнтованих модулів, навчальних візитів на агропереробні підприємства, навчально-виробничої практики на фермерському господарстві у різні кліматичні періоди (тричі по два тижні восени, навесні і влітку) з метою аналізу і діагностики функціонування с.-г. підприємства і взаємодії системи «Ферма – Сім'я – Природне середовище», до моделювання власної форми і структури агропідприємства.

Наприкінці першого курсу (*відповідно українській системі – третього*) студентам пропонують об'єднатися в профільні команди і розпочати підготовку до виконання інженерного тьюторного проєкту. Таким чином починається попередня спеціалізація студентів і пошуки підприємств, які потребують сучасних інженерних рішень щодо підвищення ефективності виробництва, а також морально-етичне становлення особистості. Саме в цей період започатковується побудова власного професійного проєкту майбутнього агроінженера.

Слід зауважити, що інженерні вищі школи особливо підтримують участь студентів у дослідницькій та винахідницькій діяльності, організовуючи чисельні лабораторні дослідження, конференції, симпозіуми, відеодebати, а також даючи можливість вибору наукового типу практики в наукових національних центрах і установах.

Слід також зауважити, що Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) характеризує інновації як нові продукти, бізнес-процеси чи організаційні зміни, що створюють багатство або соціальний добробут. Річард Лайонс, топ-менеджер інвестиційного банку Goldman Sachs, висловлюється ще коротше: «Інновація – це свіже мислення, яке створює додану вартість» [6].

Але, розуміючи реалії сьогодення, можна констатувати той факт, що наявність інновацій в університеті – це ще не запорука високого рівня освіченості та професіоналізму випускників. Якість освіти і кваліфікація майбутніх фахівців базується на злагодженій взаємодії системи: освіта – наука – інновації – професійні кола.

Висновок. Впроваджуючи нові стандарти вищої аграрної освіти, необхідно досліджувати і впроваджувати позитивний міжнародний досвід, але при цьому враховувати особливості і надбання національної системи освіти.

Таким чином, удосконалення системи аграрної освіти України було б доцільно зосередити на:

- цільовій орієнтації навчання на інноваційну діяльність та готовності науково-педагогічного персоналу впроваджувати її у освітній процес;
- мотивації студентів до інноваційного сприйняття і вміння вчитися самостійно;
- пріоритеті професійної підготовки майбутніх фахівців;
- міждисциплінарному підході в освітньому змісті і процесі практичної підготовки;
- контекстному навчанні, коли мотивація до засвоєння знання досягається шляхом вибудовування взаємозв'язку між конкретним знанням і його застосуванням;
- навчанні на основі практичного досвіду, коли студенти мають можливість асоціювати свій власний досвід з предметом вивчення (альтернативне (дуальне) навчання).

Список використаних джерел

1. Матеріали засідання сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.agroosvita.com/node/7748>.
2. Міжнародний форум у Давосі: Четверта індустріальна революція [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://diplomatic-mission.eu/ua/novyny-svitu/item/278-international-forum-in-davos-the-fourth-industrial-revolution>
3. Ніколаєнко С. М. У світі йде битва за таланти / Станіслав Миколайович Ніколаєнко. // Голос України. – 2016 – №242. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/281283>.
4. Рудницька Н.А. Інноваційні методики в процесі професійної підготовки майбутніх інженерів аграрного профілю Франції // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2015. – № 83. част. 2. – С.157-161.
5. Рудницька Н.А. Освітні стандарти інженерів аграрного профілю. Досвід професійної підготовки інженерів Франції // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, –Том 1, № 2 (2016). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/appfpo/article/view/85311>.
6. Світові інновації [Електронний ресурс] // The Economist. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.innovations.com.ua/ua/articles/13478/temp>.
7. Métral J.-F. Qu'est-ce qu'un ingénieur? Ce que nous apprend la validation des acquis de l'expérience. // Recherches & éducations – Dijon: Agrosup Dijon, 2014, – № 10. – С. 61-76.
8. Tuning Educational Structures in Europe, TUNING [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.

References

1. Materialy` zasidannya sektoru vy`shhoyi osvity` Naukovo-metody`chnoyi rady` Ministerstva osvity` i nauky` Ukrainy` [Elektronny`j resurs]. – 2016. – Available at: <http://www.agroosvita.com/node/7748>.
2. Mizhnarodny`j forum u Davosi: Chetverta industrial`na revolyuciya [Elektronny`j resurs] – Available at: <http://diplomatic-mission.eu/ua/novyny-svitu/item/278-international-forum-in-davos-the-fourth-industrial-revolution>
3. Nikolayenko S. M. U sviti jde by`tva za talanty` / Stanislav My`kolajovy`ch Nikolayenko. // Golos Ukrainy`. – 2016 – #242. [Elektronny`j resurs] – Available at: <http://www.golos.com.ua/article/281283>.
4. Rudnytska N.A. Innovacijni metody`ky` v procesi profesijnoyi pidgotovky` majbutnix inzheneriv agrarnogo profilyu Franciyi // Problemy` osvity`: Nauk.-metod. zb. / Insty`tut innova-cijny`x tehnologij i zmistu osvity` MON

Ukrayiny` – K., 2015. – # 83. chast. 2. – S.157-161.

5. Rudnytska N.A. Osvitni standarty` inzheneriv agrarnogo profilyu. Dosvid profesijnoyi pidgotovky` inzheneriv Franciyi // Aktual`ni problemy` pedagogiky`, psy`xologiyi ta profesijnoyi osvity`, –Tom 1, # 2 (2016). – Available at: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/85311>.

6. Svitovi innovaciyi [Elektronny`j resurs] // The Economist. – 2011. – Available at: <http://www.innovations.com.ua/ua/articles/13478/temp>.

7. Métral J.-F. Qu'est-ce qu'un ingénieur? Ce que nous apprend la validation des acquis de l'expérience. // Recherches & éducations – Dijon: Agrosup Dijon, 2014, – # 10. – S. 61-76.

8. Tuning Educational Structures in Europe, TUNING [Elektronny`j resurs] – Available at: <http://www.unideusto.org/tuningeu>